

Hankesuunnitelma ja talousarvio:

Sateenkaariperheet ja ammatillinen osaaminen

Sateenkaariperheiden lasten ja vanhemmuuden haavoittuvuudet ammattilaisten tietoisuuteen 2012-2015 -hankkeen **jatkohanke**

1.6.2015-31.5.2017

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman toimeenpanemiseksi luotu hanke. Strateginen tavoite 9.2., 8.4. ja 4.2.

Lyhyt kuvaus hankkeesta

Sateenkaariperheiden lasten ja vanhemmuuden haavoittuvuudet ammattilaisten tietoisuuteen -hanke käynnistettiin vuonna 2012. Hanke oli suunniteltu kolmivuotiseksi, ja se sai rahoituksensa Lanuke-rahoista kahdessa erässä (2v+1v). Nyt **haetaan rahoitusta jatkohankkeelle, joka jatkaa aiemman hankkeen jalanjäljissä, mutta laajenee aiempaa monipuolisemmaksi**. Edelleen tarkoituksena on jatkaa myös koulutusten toteuttamista, mutta uusiksi tavoitteiksi otetaan ammatillisen peruskoulutuksen kehittäminen yhteistyössä oppilaitosten kanssa sekä esi- ja perusopetuksen uusien opetussuunnitelman perusteiden 2016 jalkauttaminen opetukseen perheiden monimuotoisuuden osalta yhteistyössä koulujen kanssa. Hankkeessa toteutettavien koulutusten kohderyhmä siirretään varhaiskasvatukseen ja koulun ammattilaisiin, jotka oli rajattu edellisen hankkeen kohderyhmien ulkopuolelle. Aiemmasta hankkeesta poiketen koulutuksia on jatkohankkeen aikana tarkoitus toteuttaa myös pääkaupunkiseudulla.

Hankkeelle on otettu uusi nimi, joka kuvaa uudistettuja tavoitteita aiempaa nimeä paremmin.

Hanke edistää Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman strategisia tavoitteita 9.2. ja 8.4. ja vastaa ohjelmassa huomioituun tarpeeseen kouluttaa lasten ja nuorten kanssa työskenteleviä seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuoli-identiteetin ja sukupuolen ilmaisun moninaisuudesta yleisesti ja sateenkaariperheiden lasten ja vanhemmuuden kohtaamisesta ja riskien tunnistamisesta erityisesti. Lisäksi se tukee tutkimushankkeemme (2014-2016) tulosten juurruttamista. Tutkimushanke vastaa strategisen tavoitteen 4.2. tarpeeseen tuottaa tutkimustietoa sateenkaariperheiden lasten hyvinvoinnista

Jatkohankkeen uudet näkökulmat

- Koulutusten painopiste siirretään varhaiskasvatukseen ja koulun ammattilaisiin.
- Kehitetään yhdessä koulujen kanssa yhteistyössä uuden OPS:n tavoitteita perheiden, seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden osalta.

- Viedään sateenkaariperheen kohtaamisen koulutussisältöjä eri tavoin osaksi ammatillista peruskoulutusta yhteistyössä ammatillisten oppilaitosten kanssa.
- Hankkeen omia koulutussisältöjä kehitetään lasten hyvinvointikartoituksen tulosten pohjalta.
- Valmistaudutaan käynnistämään sateenkaariperheessä elävien kouluikäisten nuorten neuvonta, tuki ja vertaistukitoiminta OKM nuorisotyön yleisavustuksella, hyvinvointikartoituksen tuloksia hyödyntäen ja ammatillisessa yhteistyössä nuorisotyön ja koulujen kanssa.
- Trans-ihmisten lasten hyvinvoinnista saadaan lisää tietoa tutkimushankkeen kautta. Trans-ihmisten ja heidän lastensa tilanteita nostetaan aiempaa vahvemmin esiin hankkeen koulutuksissa ja koulutusmateriaaleissa
- Tuotetaan uusi, nuorille soveltuva materiaali kasvatusalan ammattilaisten käyttöön. Materiaalissa kerrotaan sateenkaariperheellisyydestä koululaisille soveltuvalla tavalla. Materiaalin tuottamisessa tehdään alustavan suunnitelman mukaan yhteistyötä lapsiasiavaltuutetun toimiston kanssa.

Kehittämistavoitteiden lisäksi hankkeen aikana toteutetaan 10 avointa alueellista koulutusta ympäri Suomen ja lisäksi 30 toimijakohtaista koulutusta yhteistyössä suurien palveluntarjoajien kanssa. Koulutusten teemoja ovat sateenkaariperheiden tunnistaminen, kohtaaminen arjen työssä, sateenkaariperheiden lasten, nuorten ja vanhemmuuden haavoittuvuudet, vanhemmuuden tukeminen ja kasvatuskumppanuus. Koulutuksilla tavoitetaan 1 500 ammattilaista eri puolilla maata.

Hanke on kahdeksan pääkumppanin ja viiden muun kumppanin yhteishanke. Hankkeen koordinoinnista ja taloudesta kantaa vastuun Sateenkaariperheet ry.

Perustelut

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman avulla halutaan "keskittää voimia niiden tavoitteiden toteuttamiseksi, joiden edistyminen lapsi- ja nuorisopolitiikan saralla saattaisi muuten jäädä vaille huomiota." Koska hallitus ei uuden hallitusohjelman myötä edelleenkään ottanut seksuaali- ja sukupuolivähemmistöpolitiikasta minkäänlaista kokonaisvastuuta, ovat seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvat ja heidän lapsensa edelleen hyvinvointiyhteiskunnan, tutkimuksen ja kehittämistyön marginaalissa, ja siksi erityisen huomion tarpeessa.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma kiinnittää useassa kohdassa huomiota seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen ja sateenkaariperheiden lasten ja nuorten asemaan. Tämä on erityisen arvokasta valtiovallan väistellessä kokonaisvastuuta seksuaali- ja sukupuolivähemmistöpolitiikasta. Sateenkaariperheissä elävien lasten ja nuorten kysymyksissä hankkeen yhteistyökumppanit ovat ainoat asiantuntijat järjestökentässä. Siksi yhteistyökumppanit ovat kokeneet velvollisuudekseen pyrkiä edistämään edes osaa kehittämisohjelman tavoitteista OKM:n avustuksen turvin.

Kehittämisohjelma toteaa perustellusti, että "seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuudesta koulutettuja lasten ja nuorten parissa toimivia ammattilaisia ei ole Suomessa alueellisesti riittävästi. Selvitysten mukaan sateenkaariperheiden vanhemmuutta ei tällä hetkellä tueta juuri lainkaan julkisissa palveluissa Suomessa."

Tällä hankkeella pyritään edistämään lasten ja nuorten parissa toimivien osaamista (strategista tavoitetta 9.2.). Tavoitteen 8.4. mukaisesti yhdeksi painopisteeksi valitaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistäminen sateenkaariperheiden vanhemmuutta tukemalla hyvinvointipalveluissa.

Strategisen tavoitteen 9.2. toteuttamiseksi kehittämissuunnitelmassa todetaan, että ohjelman aikana "parannetaan lasten ja nuorten parissa työskentelevien osaamista kohtaamaan seksuaalisuuden suuntautuneisuuden, sukupuolen sekä perhemuotojen moninaisuus ja myös tunnistamaan ne riskit, joita lapset ja nuoret kohtaavat." Perhemuotojen moninaisuudella viitataan tässä sateenkaariperheisiin.

Edellä mainittujen seikkojen perusteella hankkeen ammattilaisille suunnattujen koulutusten oppisisällöksi muodostuu:

- Kasvatusyhteistyö sateenkaariperheiden kanssa
- Sateenkaariperheiden tunnistaminen
- Sateenkaariperheiden kohtaaminen arjen työssä
- Sateenkaariperheiden lasten, nuorten ja vanhemmuuden haavoittuvuudet
- Sateenkaariperheiden vanhemmuuden tukeminen

Setassa toimi vuosina 2006-2008 Raha-automaattiyhdistyksen projektirahoituksella Sateenkaariperhetyön projekti, jonka aikana tuotettiin laadukasta oppimateriaalia ammattilaisten koulutukseen. Oppikirja "Sateenkaariperheet ja hyvinvointi - käsikirja lasten ja perheiden kanssa työskenteleville" on 350-sivuinen perusteos sateenkaariperheiden tarpeista ja kohtaamisesta eri hyvinvointipalveluissa. Oppikirja perustuu projektissa vuonna 2006 tehdylle palvelukokemustutkimukselle.

Sateenkaariperheet ry on vastannut OKM:n rahoittaman hankkeen aikana jo noin 4 000 lasten ja perheiden kanssa työskentelevää ammattilaista. Koulutustarvetta on edelleen valtavasti, ja esimerkiksi kasvatusalan ammattilaiset on edelleen kokonaan tavoittamatta. Lisäksi teeman vieminen peruskoulutuksen, lisä- ja täydennyskoulutuksen opetussisällöiksi on hoitamatta. Yhdistyksellä ei ole resursseja tehdä laajamittaista koulutusta ja ammatillisen koulutuksen kehittämistyötä ilman OKM:n tukea. Raha-automaattiyhdistys ei mielellään tue sellaisia koulutuksia, joiden se katsoo kuuluvan Opetus- ja kulttuuriministeriön vastuulle. Siksi rahoitusta tällaiselle kasvatusalaan painottuvalle lisä- ja täydennyskoulutushankkeelle ja ammatillisen peruskoulutuksen kehittämishankkeelle on luontevaa hakea Opetus- ja kulttuuriministeriöltä.

Hanke niveltyy rikastavalla tavalla vuonna 2014 OKM:n avustuksella käynnistettyyn Sateenkaariperheiden lasten hyvinvointikartoitus -hankkeeseen, jonka myötä saadaan ensimmäistä kertaa tietoa suomalaisten lasten ja nuorten hyvinvoinnista, sen haasteista ja erityisistä kipukohtista. Tämä tieto auttaa erinomaisella tavalla kyseessä olevan hankkeen tavoitteita kasvatusalan ammattilaisten kouluttamisesta, ammatillisen koulutuksen kehittämisestä ja kasvatusalan kehittämisessä sekä uuden OPS:n jalkauttamisessa.

Kumppanuudet

Hankkeen koordinoijana toimii Sateenkaariperheet ry. Yhteistyökumppanit jakautuvat pääkumppaneihin, joilla on edustaja hankkeen ohjausryhmässä, ja muihin kumppaneihin. Pääkumppanit osallistuvat koulutusten sisällön kehittämiseen ja hankesuunnitelman työstämiseen. Kaikki kumppanit osallistuvat koulutusten käytännön järjestämiseen, tiedottamiseen ja asiantuntijuuden jakamiseen koulutuksissa. Jatkohankkeen aikana luodaan uusia kumppanuuksia ammatillisen peruskoulutuksen ja kasvatusalan toimijoiden kanssa.

Pääkumppanit:

- Seta ry
Koulutusosaaminen, olemassa olevat yhteistyöverkostot, erityinen sisältöosaaminen: yhdenvertaisuus, koulut, sukupuolivähemmistöt.
- Kataja-Parisuhdekeskus ry
Kataja toimii asiantuntija-apuna, koulutusmateriaalien muokkaamisessa, kouluttajien kouluttamisessa, mukana kouluttajana joissain tilaisuuksissa.
- Neuvokeskus (Ensi- ja turvakotien liitto)
on ollut mukana sateenkaariperheiden ero-oppaan tuottamisessa. Hankkeessa mukana ero-aiheisten koulutusten asiantuntijana, kouluttajia joihinkin koulutuksiin.
- Metropolia AMK
Asiantuntija-apuna peruskoulutuksen tavoittamisessa.
- Trasek ry
Sukupuolivähemmistöihin kuuluvien sateenkaariperheiden erityisasiantuntemus, asiantuntija- ja kokemuskouluttajia koulutuksiin.
- Regnbågsankan rf
Koulutusyhteistyö ruotsinkielisillä alueilla.

Muut kumppanit:

- Paikalliset Setat kohdekaupungeissa: Oulun Seta, Rovaniemen Seta, Savon Seta, Jyväskylän Seta, Pirkanmaan Seta, Joensuun Seta ja Turun Seta. (Mahdollisesti myös Saimaan Seta, Satakunnan Seta ja Vaasan Seta). Rooli: koulutusyhteistyö, paikalliset yhteistyöverkostot palveluntarjoajiin, kokemuskouluttajia koulutuksiin.

Kumppanien sitoumukset hankkeeseen on toimitettu jo alkuperäisen hankehakemuksen mukana.

Painopisteet

- Lisä- ja täydennyskoulutus, mutta myös ammatillinen peruskoulutus kehittämissyhteistyönä.
- Haavoittuvuuksien tunnistaminen hyvinvointipalveluissa. Sateenkaariperheiden lapset, nuoret ja vanhemmuus ovat tietyissä suhteissa erityisen haavoittuvia. Haavoittuvuudet on jo tunnistettu teoksessa Sateenkaariperheet ja hyvinvointi. Lisätietoa lasten osalta saadaan käynnissä olevasta tutkimushankkeesta. Nämä haavoittuvuudet täytyisi osata tunnistaa hyvinvointipalveluissa. Tällä hetkellä niiltä paremminkin pyritään sulkemaan silmät.
- Vanhemmuuden tukeminen. Vuonna 2006 tehdyn tutkimuksen nojalla sateenkaariperheiden vanhemmat jäivät hyvinvointipalveluissa lähes täysin ilman tukea vanhemmuudelle ja parisuhteelle. Yksittäisenä riskitekijänä tämä on perheissä elävien lasten ja nuorten merkittävin haavoittuvuus. Sateenkaariperheidenkin vanhemmuuden tukemiseen pitää löytyä osaamista hyvinvointipalveluista. Tämän haasteen tunnistaa myös Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämissuunnitelman strategisessa tavoitteessa 8.4. Kasvatusalan kohdalla vanhemmuuden tukemisessa merkittävää on kasvatuskumppanuuden tukeminen.

Tavoite

Päätavoite:

- Hankkeen myötä ammatillista perus-, lisä- ja täydennyskoulutusta järjestävät tahot sekä kasvatusalan toimijat näkevät sateenkaariperheiden lasten ja vanhemmuuden teemat tärkeinä ja luonnollisina osina koulutussuunnitelmia, ja sisällyttävät teemat tulevaisuudessa itsenäisesti opetusohjelmiinsa.

Osatavoitteet:

- Kouluttaa 1 500 lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskentelevää ammattilaista eri puolilla maata.
- Käynnistää opetuksen ja oppisisältöjen kehittämissyhteistyö ammatillista peruskoulutusta tarjoavien oppilaitosten kanssa.
- Osallistua esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2016 jalkauttamiseen perheiden, seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden osalta.
- Luoda koulutusyhteistyöverkosto itselle ja yhteistyökumppaneille
- Julkaista koulutusta ja opetusta tukevaa opetusmateriaalia
- Julkaista lapsille ja nuorille soveltuva materiaali sateenkaariperheistä kasvatustyön tueksi.

Tavoitellut vaikutukset:

- Perheiden kasvava hyvinvointi, varhaisempi puuttuminen, paremmat valmiudet ammattilaisille

Kohderyhmän rajaus

Hankkeen kohderyhmänä ovat jo ammatissa toimivat, perheiden ja lasten kanssa työskentelevät ammattilaiset. Lisäksi jatkohankkeessa kohderyhmää laajennetaan ammatillista peruskoulutusta toteuttaviin tahoihin sekä uutta opetussuunnitelmaa soveltaviin peruskouluihin ja lukioihin.

Koska kaikkia ammattilaisia ei voida hankkeen aikana kouluttaa, valittiin alkuperäiseen hankkeeseen eri ammattiryhmien / palveluiden joukosta ne, joiden kehittämisen arvioitiin edistävän parhaiten hankkeen tavoitteita. Näitä olivat esimerkiksi perheneuvola, perhetyö, sovittelu, lastenvalvojat, neuvola, perhevalmennus, synnytyssairaala ja muut lapsiperhe-elämän alkutaipaleelle sijoittuvat palvelut ja niiden ammattilaiset.

Jatkohankkeen erityiseksi kohderyhmäksi on valittu kasvatusala:

- koulu, oppilashuolto, luokanopettajat
- varhaiskasvatus, päivähoito, avoin varhaiskasvatus

Alkuperäisessä hankkeessa oli määritelty miten valtakunnallinen kattavuus parhaiten tavoitetaan. Jatkohankkeen aikana koulutusta kohdistetaan valtakunnallisesti niille alueille, joilla koulutusta ei alkuperäisen hankkeen aikana vielä toteutettu, mukaan lukien pääkaupunkiseutu, joka oli rajattu alkuperäisen hankkeen ulkopuolelle.

Toteutus

Koulutukset

Hankkeen aikana suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä kumppanien kanssa kahdenlaisia koulutustilaisuuksia, omia alueellisia koulutustilaisuuksia ja yhteistyökoulutuksia yksittäisten paikallisten toimijoiden kanssa. Painopiste on yhteistyökoulutuksissa, mutta koska ne toteutetaan pääasiassa suurien yksittäisten toimijoiden kanssa, halutaan lisäksi järjestää avoimia koulutustilaisuuksia, johon voidaan kutsua alueen pieniä toimijoita.

- Alueelliset, omat koulutustilaisuudet. Avoimia kaikille, sisällöltään yleisiä. Koulutukset tiedotetaan alueen kaikille toimijoille, painottaen kasvatusalan toimijoita. Koulutukset ovat koko päivän mittaisia ja osallistujille maksuttomia.
- Koulutustilaisuudet yhteistyössä kaupunkien, seurakuntien ja palveluntarjoajien kanssa, jatkohankkeessa erityisesti kasvatusalan toimijoiden kanssa. Koulutussuunnittelija on yhteydessä alueen suuriin toimijoihin, jotka toteuttavat hankkeen kohdepalveluiksi valittuja hyvinvointipalveluja, ja sopii yhdessä heidän kanssaan järjestettäviä koulutuksia. Yhteistyökoulutukset ovat pituudeltaan, laajuudeltaan ja toteutustavaltaan palveluntarjoajan toiveiden mukaisia. Palveluntarjoaja järjestää koulutuksen tilat, tarjoilut ja muut puitteet, hanke vastaa sisällöstä. Hanke ei veloita palveluntarjoajalta mitään koulutuspalkkioita. Matkakulujen minimoimiseksi, yhden alueen koulutukset pyritään sopimaan mahdollisimman lähelle toisiaan ajallisesti.

Kehittäminen

Käynnistetään opetuksen ja oppisisältöjen kehittämissyhteistyö ammatillista peruskoulutusta tarjoavien tahojen kanssa. Järjestetään koulutusta ammatillisten oppilaitosten henkilökunnalla. Pohditaan yhteistyössä soveltuvia koulutussisältöjä ja tuotetaan soveltuvia koulutusmateriaaleja. Tehdään yhteistyötä Monimuotoiset perheet -verkoston ja oppilaitosten kanssa. Valmistellaan yhteistyössä oppilaitosten kanssa pitkäjänteisempiä koulutushankkeita, joita oppilaitokset voisivat toteuttaa omana kehitystyönään.

Osallistutaan esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2016 jalkauttamiseen perheiden, seksuaalisen suuntautumisen ja sukupuolen moninaisuuden osalta. Tehdään yhteistyötä yksittäisten koulujen sekä kasvatusalan kehittämishankkeiden kanssa. Tuotetaan Lasten ja nuorten käyttöön soveltuvaa materiaalia kasvatusalan ammattilaisten tueksi.

Työnjako

Hankkeen koko ajaksi palkataan kokopäiväinen koulutussuunnittelija, jonka työtehtäviin kuuluvat esimerkiksi koulutusten sisällön rakentaminen, koulutusten käytännön järjestelyt, yhteistyöverkoston rakentaminen palvelutarjoajiin, koulutusmateriaalien kerääminen ja tuottaminen, luentojen taltioinnista huolehtiminen, ammattilaisten kokemustiedon kerääminen, hankkeen toimintasuunnitelmien ja -kertomusten sekä ohjausryhmän kokousten valmistelu. Lisäksi koulutussuunnittelija toimii kouluttajana osassa koulutuksista asiantuntemuksensa mukaan.

Muina kouluttajina toimivat Sateenkaariperheet ry:n vapaaehtoiset kouluttajakoulutuksen käyneet kouluttajat, muut työntekijät (toiminnanjohtaja, perhesosiologi Juha Jämsä ja järjestösihteeri), pääyhteistyökumppanien asiantuntijat, muu ulkopuoliset asiantuntijat ja kaikkien

yhteistyökumppanien kautta rekrytoitavat kokemuskouluttajat. Asiantuntijakouluttajien palkkioihin on varattu budjetista oma eränsä.

Tuotokset ja tulokset 2015–2017

- 10 kappaletta avoimia koulutustilaisuuksia, keskimäärin 50 henkilöä / koulutus (vaihteluväli 30 - 200), yhteensä 500 henkilöä
- 30 kappaletta koulutuksia yhteistyössä palveluntarjoajien kanssa, keskimäärin 30 henkilöä / koulutus (vaihteluväli 10-400 henkilö / koulutus), yhteensä 1 000 henkilöä.
- Lapsille ja nuorille soveltuva materiaali sateenkaariperheistä
- Ammatilliseen peruskoulutukseen kehitetyt oppisisällöt ja -materiaalit
- Kasvatusalan ammattilaisille soveltuva luentomateriaali julkaistu Perhenetissä
- Laaja yhteistyöverkosto hankekumppaneilla ja palveluntarjoajilla
- Loppuraportti

Tulosten arviointi

- Palaute kerätään kaikista koulutuksista sekä osallistujilta että palveluntarjoajilta, joiden kanssa yhteistyössä koulutukset järjestetään.
- Kehitettäviä oppimateriaaleja testataan opetuksen ja koulutuksen koeryhmissä
- Palautetta pyydetään koulutuksen sisällöstä, toteutuksesta ja koulutuksen relevanssista omalle työlle.
- Koulutussuunnittelija valmistelee jokaiseen ohjausryhmän kokoukseen koosteen saadusta palautteesta. Palautteen perusteella linjataan tulevia koulutuksia.

Seuranta

- Ohjausryhmä, toiminnanjohtaja, toimintasuunnitelmat ja -kertomukset, määrällisten tavoitteiden seuranta, koulutuspalautteen käsittely kaikissa ohjausryhmän kokouksissa

Talousarvio 2015–2017

Oma rahoitusosuus koostuu Sateenkaariperheet ry:n muun henkilöstön (toiminnanjohtaja ja järjestösihteeri) työpanoksesta hankkeessa sekä hankkeen (talous)hallinnon kuluista. Ensimmäisen vuoden kulut ovat pienempiä kuin seuraavien, koska rahoituspäätös tulee niin myöhään keväällä 2015, että alkuperäisen hankkeen toimintoja täytyy kevään aikana ajaa alas ja tiedotusta vähentää siltä varalta, että hanke ei saa jatkorahoitusta.

TUOTOT

	Koko hanke	1. toimintavuosi
Valtionapu	100 000	40 000
Oma rahoitusosuus	20 000	5 000
YHTEENSÄ	120 000	45 000

KULUT

	Koko hanke	1. toimintavuosi
--	-------------------	-------------------------

palkkakulut sivukuluineen		
koulutussuunnittelija	79 000	35 000
muu henkilöstö (osuus)	17 000	6 000
päivärahat		
henkilöstö	1 000	300
koulutuspalkkiot		
asiantuntijakouluttajat	5 000	2000
matkakulut		
Henkilöstö	4 000	1500
Asiantuntijakouluttajat	1 000	300
Tilavuokrat		
omat koulutukset	3 000	1000
Koulutustarjoilut (kahvit)		
omat koulutukset	1 000	300
painatuskulut		
koulutusmateriaalit	6 000	2600
hallinto		
taloushallinto, toimistokulut	3 000	1 000
YHTEENSÄ	120000	50000

Hankeen toteuttamiseksi ei ole haettu eikä saatu muuta rahoitusta.

